

zek položených na pořad sjezdu, totiž: 1. sekce: zákonodárství; 2. sekce: správa; 3. sekce: prevence; 4. sekce: mladiství. Mezinárodní komise pro trestní právo a vězeňství pověřila zpravodajstvím o těchto otázkách vybrané osoby k tomu konci, aby byla připravena diskuse v sekcích. Tyto přípravné práce budou zaslány všem účastníkům, kteří zaplatí svůj příspěvek, a to pokud to bude možné, ještě před zahájením kongresu. Rovněž jim bude zaslán jeden exemplář Sjezdových zápisů, jakmile vyjdou.

Sjezdový příspěvek činí 25 švýc. franků; osoby, které mají právo účastnit se kongresu, mohou se přihlásiti a zaslati příspěvek na adresu: Walter Arlt, ministerstvo spravedlnosti, Wilhelmstrasse 65, Berlin W. 8. Bližší informace podá ministerstvo spravedlnosti v Praze (Dr. Jadrníček).
 Ůř.

REDAKČNÍ RADA brněnská konala schůzi dne 16. dubna 1935 na práv. fakultě za předsednictví doc. dra Neubauera. Zúčastnili se jí kolegové doc. dr. Kubeš, dr. Stránecký, Skorkovský, dr. Koukal, Míša, dr. Keperť, dr. Uhde, dr. Geigerová. V debatě byly probírány tyto nejdůležitější body: směrnice pro další příspěvky a vydávání časopisu. Nato rozprávěno o nových námětech na reformu právnického studia a uvažováno o tom, věnovati jim v dalších číslech pozornost. Probrán obsah posledního čísla a sestaveny příspěvky čísla osmého.

L i t e r a t u r a

UNIV. PROF. DR. JAROSLAV KALLAB: *Trestní právo hmotné platné v zemi české a moravskoslezské. (Část obecná i zvláštní.)* — Vysokoskolské rukověti. Řada spisů právnických a hospodářských. Svazek 2. V Praze 1935. Vydal Melantrich A. S. v Praze. Stran 337. — Přední kriminolog československý a jeden z nejhlubších právních filosofů podává zde v přesné a ušlechtilé formě své poznatky v oboru trestního práva. Erudice autorova, zejména ve filosofii a právní filosofii, kultivovanost jeho ducha, bystrost postřehu, schopnost výrazová a konečně opravdová svědomitost, s níž spisovatel přistupoval k práci, spojily se, aby vytvořily dílo, na něž i prof. Kallab sám může býti hrdým.

Práce se skládá ze dvou knih: Kniha první obsahuje část obecnou, kniha druhá část zvláštní.

V *obecné části*, v *úvodě* pojednává K. především o pojmu *kriminologie*, již rozumí soubor poznatků, vztahujících se na zločin, trestní proces a trest, při čemž zdůrazňuje, že nelze zde mluvit o nějaké jednotné vědě, poněvadž běží jak co do předmětu tak i co do metody o poznatky podstatně se lišící. Akcentuje immanentně-právní hledisko, rozlišuje dvojí základní druh poznatků kriminologických: poznatky přírodovědné a poznatky právnické. Po té podává charakteristiku kriminální antropologie, sociologie, kriminalistiky a kriminální politiky a, opíraje se o dokonalou znalost obecné filosofie, skvělým způsobem vylučuje podstatu t. zv. trestních teorií. Upozorňuje zde na Kallabovo stanovisko k problému determinismu a indeterminismu, kde ukazuje, že tento rozdíl znamená rozdíl v předpokladech — nikoliv ve zjevech — s nimiž přistupujeme k předmětu svého zkoumání, a dále na mistrný důkaz, že spor mezi klasickým a pozitivistickým směrem v teorii trestního práva je důsledkem metodické neujasněnosti, totiž nedostatečného rozlišování poznatků právnických, politických a sociologických. — V kapitole, věnované vědě o trestním právu, jejím předmětu a rozčlenění, vytyčuje *vědu trestního práva* jako vědu, jež se snaží sloučiti v myšlenkovou jednotku (logický systém) poznatky o tom výseku právního řádu, jenž vymezuje zločin jako skutkovou podstatu, s níž za určitých formálních podmínek, procesem stanovených, slučuje trest jako právní následek, při čemž ovšem zločin nelze

bráti v právně technickém významu. Podle toho, jak onu skutečnost trestního práva pozorujeme, jsou podle Kallaba možné různé disciplíny: dějiny právní, sociologie trestního práva, avšak jest i myslitelná věda o logické struktuře právního řádu, metodologie právnická, nazývaná též *čirou právní vědou*, jež se snaží v logickou jednotu, v systém sloučiti poznatky o formách a znacích právnického poznání. Zde podle mého názoru K. velmi přesně vystihuje vlastní předmět normativní teorie. Po té K. přistupuje ke svému typickému rozlišování *vědy o právu* a *právní vědy*. Sám patřím do tábora, který neuznává Kallabovu právní vědu jako vědu, nýbrž který vidí v ní jen určitý, nezávazný návod normotvůrci bez nároku na vědeckou objektivnost. Touto »právní vědou« by se K. zařazoval mezi ty, kteří věří v zobjektivisování a zvědečení volitivní sféry. Zjistíme však již zde, že tento právně-filosofický postoj Kallabův zůstává zcela bez vlivu na jeho knihu, ba právě naopak, že všechny jeho další vývody může přijmouti i ten nejpřísnější stoupenec čisté nauky právní a že právě Kallabovo přesné až úzkostlivé líšení poznatků právnických od všech jiných může býti vzorem pro všechny práce, je jimž předmětem je právo (právní normy). — V této části knihy podává K. také jedinečně poutavý a výstižný přehled dějin trestního práva.

Hlava I. obsahuje nauku o *pramenech a působnosti* trestního práva. Pojednává o zásadě »nullum crimen sine lege« správně odmítá Milotův a Rittlerův názor, podle něhož zvyk můžeme uznati za pramen trestního práva, pokud jde o derogaci. Na str. 21 bych nadpis »vyloučení analogie« doplnil slůvkem zásadní, neboť analogie v určitém směru v trestním právu jest přípustná — jak učí sám K. Dále ve větě, kde K. praví, že »o výkladu trestních zákonů platí obecné předpisy interpretační,« bych necitoval § 6 obč. zák., neboť tento paragraf obč. zákona svým poukazem k jasnému úmyslu zákonodávce odkazuje k něčemu nemožnému a v samé občansko-právní doktríně se objevuje silný proud, který celé toto ustanovení neguje. — Probrav pojem *časové působnosti* trestního zákona, velmi pěkně učí o působnosti *místní*. V této hlavě zvláštní zmínky zasluhuje ještě tak zvané mezinárodní právo trestní, jímž K. správně rozumí soubor norem státního trestního práva, upravujících trestání činů, spáchaných mimo státní území, nebo na státním území cizozemcem.

Hlava II. o činu trestném je jednou z nejlépe psaných partií Kallabova spisu. Klasickým způsobem vystihuje *zločin* jako jednání, a to jednání protiprávní, zaviněné a trestné a zachycuje vzájemný poměr těchto znaků. Kallabovo přísné setrvání na imanentně-právním východisku je vzorné. V rozdělení trestních činů upoutá pozornost Kallabovo vytyčení pojmu »*konání*« a »*opominutí*«, kde K. dovedil, že rozdíl mezi konáním a opominutím není nějaký fysický rozdíl ve vnějším dění, nýbrž že je to rozdíl v stanovisku, s něhož cosi vypovídáme o vnějším dění. Na str. 37 sluší doplniti výčet zákonů, jež změnily bývalý zákon o tisku ze dne 17. prosince 1862 č. 6 ř. z. z r. 1863, zákonem ze dne 10. července 1934 č. 140 Sb. — V kapitole, věnované *obecným znakům* trestných činů, probírá způsobnost k právům a k právnímu jednání a pojem přičetnosti, kde — věren hledisku imanentně právnímu — vymezuje pojem přičetnosti ve smyslu trestního práva a očištuje jej ode všech přívěsků metajuristických. Zejména pojednání o t. zv. zmenšené přičetnosti zasluhuje zvýšenou pozornost. — Vzorné je pojednání o *vině* a o *formách viny*, kde Kallabovo zvládnutí všech příslušných problémů filosofických a právnických, uplatňuje se nejčistším způsobem. Vinou ve smyslu trestního práva jsou mu psychické skutečnosti, tvořící součást skutkové podstaty trestného činu, jeví-li se, jsouce hodnoceny se stanoviska právního řádu, protiprávním; vinu lze definovati jako vztah mezi duševním stavem pachatele a výsledkem utvářeným tak, že pachatele činíme odpovědným za výsledek; třeba zdůrazniti, že běží o pojem právní. Rovněž vymezení viny a omylu je vzorné. — A opět pojednání o *příčinné souvislosti* ukazuje nám v jasném světle filosofické školení autorovo. Rozlišuje přesně — jen na prospěch věci — příčinnou souvislost jako pojem fysikální, filo-

sofický a právní a vyvozuje pravidlo, že jednání v trestním právu pokládáme za příčinu výsledku, jestliže podle obecné zkušenosti výsledek z jednání toho druhu zpravidla nastává. — Jednaje o *pokus* příklání se k teorii objektivní a mám nyní dojem, na rozdíl od svého původního stanoviska, že právem. — Stejná pozornost je věnována otázce *spolučinnosti* několika osob při též trestném činu (pojmu a druhům spoluviny, návodu a nepřímého pachatelství, pomocnictví, otázky t. zv. akcesorní povaze spoluviny, nedokonalému svádění, komplotu a tlupě), otázky svolení škodujícího a konkurence trestných činů. — Okolnosti *trestnost činu vylučující* neb *rušící* (především stav nouze, promlčení trestního stíhání a promlčení činů a trestů mladistvých) jsou odděleny od okolností *vylučujících protiprávnost* (spravedlivá obrana).

Hlava III. je věnována *trestu a zabezpečovacím opatřením*. I zde úvahy kriminálně-politické jsou vždy přísně rozlišeny od výkladu pozitivního práva. Kriminálně politická úvaha o trestu smrti patří k tomu nejlepšímu, co v tomto směru bylo napsáno. Budiž mi proto dovoleno, abych část této úvahy uvedl slovy autorovými :

»Za normálních poměrů pak závisí vhodnost a nutnost trestu smrti na kulturní úrovni a sociálních poměrech každého státu. Stát s nevyvínutou sociální péčí o mládež, se zaostalým a neúčelným výkonem trestů na svobodě, s neklidnými veřejnými poměry se sotva obejde bez trestu smrti. Vždy však jeho zachování pokládám za důkaz slabosti státu a za opatření sociálně politicky nebezpečné v tom, že odvrací pozornost veřejnosti i činitelů v státě rozhodujících od hlubších příčin zločinnosti, jež způsobí státu mnohem více zla, než jednotlivý, třeba sebe těžší zločin. Právě pocit uspokojení, jež veřejnost, o příčinách zločinnosti málo informovaná, často pocituje, doví-li se o výkonu trestu smrti, pokládám za nebezpečný, poněvadž je vítanou omluvou, proč se stát spokojí v boji proti zločinnosti drastickým a na fantasií lidu působícím trestem smrti, místo aby větší pozornost věnoval účelným sociálním preventivním opatřením. Je to podobně jako v lékařství, kde též léčení nápadného, pacientovi nepřijemného symptomu odvrací někdy pozornost od hlubších kořenů nemoci. Naopak nemožnost se vypořádati se sociálně komplikovaným případem popravou je pobídkou jak úřadům, výkonem trestu pověřeným, tak orgánům veřejné správy a činitelům zákonodárným, aby podrobněji uvažovali o hlubších příčinách zločinnosti a hledali cestu k ochraně státu spíše v promyšlené prevenci a účelně vybudované represí než v represí nenapravitelným trestem smrti.«

Zejména praktickými kruhy budou vyhledávány statě o *vypovědění a vyhoštění, odevzdání do donucovací pracovní a nucené pracovní kolonie, odevzdání pod ochranný dozor a do ochranné výchovy, o vnucené práci v pracovních oddílech* a dále kapitoly, věnované *podmíněnému odsouzení, podmíněnému propuštění*, kde upozorňuji zejména na velmi instruktivní zpracování zvláštností při odsouzení *mladistvých osob*, a o *zaházení odsouzení*.

V *části zvláštní* jednotlivé trestné činy jsou rozvrženy podle zasažených zájmů v tyto skupiny: trestné činy proti státu, a to proti trvání a bezpečnosti republiky, proti orgánům státní moci, proti jednotlivým státním funkcím, proti právům a povinnostem občanským a trestné činy úřední; trestné činy proti společnosti se opět dělí v trestné činy proti mravnímu řádu, proti řádu náboženskému, proti řádu zaručujícímu bezpečnost osoby a majetku a proti řádu hospodářskému, konečně trestné činy proti jednotlivcům opět autor rozděluje v trestné činy proti životu a zdraví, v trestné činy proti svobodě, proti cti, proti jiným nehmotným statkům, tedy proti právu autorskému, patentovému, známkovému a trestné činy nekalé soutěže, a v trestné činy proti statkům hmotným. — Nelze na tomto místě uváděti zevrubně všechna jednotlivá, zvláštní pozornosti hodná řešení autorova. Budiž jen tolik řečeno, že všechny skutkové podstaty jsou zobrazeny a rozvedeny v autorově podání způsobem neobvyčejně plastickým a jasným. Jen jednu připomínku bych měl ke Kalla-

bově práci: judikaturu autor téměř necituje, a to proto, že její podrobné sepsání a uspořádání je podáno v Kallabově-Hernrittově vydání Trestních zákonů československých platných v Čechách a v zemi moravskoslezské (Komentované zákony čs. republiky, vydávané Československým Kompasem, sv. VIII.), III. vyd. 1933, jež autor považuje za nutnou pomůcku při studiu svého systému. Než přesto myslím, že by se bývalo doporučovalo ve zvláštní části u jednotlivých deliktů vždy uvést příslušný názor judikatury, pokud ovšem zasluhuje zvláštní pozornosti.

Kniha obsahuje celkem pět příloh, jež způsobem opravdu neobyčejně zevrubným a přehledným upravují příslušnou látku, a to seznam pramenů, seznam předpisů o extradici, přehled nejdůležitějších učebnic, komentářů a časopisů, přehled nejdůležitějších trestních zákoníků a dokonale zpracovaný rejstřík věcný, jenž praktikovi i teoretikovi neobyčejně usnadní vyhledání příslušného místa v knize. Autorem těchto indexů je Dr. Erich Olšar. Recenze knihy by nebyla úplnou, kdybych se výslovně nezmínil o dokonalé úpravě látky po stránce *formální*, ať již běží o způsob citace literatury, ať o připojení všech zmíněných příloh, jež tak značně zvyšují hodnotu díla.

Doc. Dr. Vladimír Kubeš.

ROČENKA SPOLEČNOSTI PRO DĚJINY ŽIDŮ V ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLICĚ. Vydal prof. Dr. Samuel *Steinherz*. Šestý ročník. Praha 1934. v kom. Taussig a Taussig. Str. 447 in-8. — Především je nutno projeviti opravdové uznání činnosti Společnosti pro dějiny židů v ČSR., její vytrvalosti i plí, s níž postupně každoročně věnuje řadu příspěvků studiu židovských otázek. Nejsou to ovšem jen otázky ryze historické, nýbrž dotýkají se i otázek právních a hospodářských, poněvadž jednak úprava židovských poměrů byla ustavičným problémem právních řádů a jednak židé byly vždy důležitým činitelem hospodářským. Příspěvky Ročenky jsou stále vydavatelem univ. prof. Steinherzem pečlivě redigovány a vybrány a tak v nich — stejně letos jako léta minulá — nalezneme řadu zajímavých studií. V 6. svazku ročenky úvodní článek má opět hallský universitní profesor, pražský rodák, *Guido Kisch*, o poměru pražské university k židům, ale jeho obšírná (str. 144) studie kromě universitních statut, předpisů a p. se týká poměrů židů k lékařskému studiu. Jeho zmínce o t. zv. židovské universitě sluší dáti místa až dále při Roubíkově článku. Článek rabína Dr. Michaela *Rachmutha* o plánu přemístiti pražské židovské ghetto do Libně po moru r. 1680 je dokladem, jak zeměpanské úřady zcela absolutně si počínaly vůči židům. Ovšem k přemístění nedošlo. K právním problémům židovským velmi mnoho materiálu přináší článek prof. Dr. Ludwiga *Singra*, který pojednal zejména o nových plánech na úpravu židovské otázky za Josefa II. a Leopolda II. Dr. František *Roubík* v příspěvcích k dějinám židů v Čechách v 1. pol. XIX. stol. zpracoval zajímavou otázku, která už byla nadhozena Kischem: Židé při jednání o učitelích t. zv. bocherim učinili neprozřetelnou zmínku o »židovské universitě«, což se stalo záminkou úřadům, aby vyšetřovaly existenci i právní základ této školy. A tu vyšla najevo téměř světová sláva této »university neboli Academie Judaeorum« s celým sborem učitelským. Úřady se samozřejmě ostře postavily proti této universitě, jejíž studium prý trvalo 10 i více let, ale mezi důvody jistě správnými jako že není zakládacích privilegia university židovské a pod. používaly i některých zcela malicherných na př., že by v Praze byly tím dvě (!) university. Na konec zakázaly úřady tuto »universitu« a stanovily i přísné pokuty pro užívání jména university pro hlavní školu. Z ostatních článků, mezi nimiž je i pokračování *Jirčákovy* studie o židech v Jičíně (leckeré příspěvky k soukromému právu), sluší uvésti soustavný životopis (str. 315. až 422.) zakladatele českožidovského hnutí Sieg. Kappra od *Oskara Donatha*. Všechny články jsou provázeny bohatým materiálem poznámkovým i mnoha vydáními dokumentů.

Ča.

PRÁVO ČESKOSLOVENSKÉ. Sborník zákonodárství a judikatury. Roč. I. Čís. 16. obsahuje vítaný komentář zákona o umoření listin čís.

250/1934 Sb. od rady vrchního soudu Dra Františka Limpoucha, jenž je psán velmi informativně, dále přehled sbírky zákonů a nařízení č. 165-291 z r. 1934 a judikaturu nejvyššího soudu ve věcech civilních. Kš.

KLEIN-SCHAUER-HERRMANN: *Zivilprozessordnung und Jurisdiktionsnorm*. Wien 1934. Nakl. Manz. 1232 stran, cena váz. výtisku 32 šil. — Nejznámější komentář rakouského c. ř. s. a j. n. se dočkal již devátého vydání. První (1895) bylo zpracováno hlavním tvůrcem těchto zákonů Kleinem. Tradice dřívějších vydání byla zachována i v tomto, které bylo jen doplněno a upraveno podle nejnovějšího stavu zákonodárství a judikatury, ovšem jen s ohledem na zákony a praxi rakouské republiky. Na této knize je již velmi patrný rozdíl mezi starými komentáři rakouskými a mezi novými metodami, jakými jsou pracovány nejnovější naše komentáře české (zejména vydané v Právnické knihovně Právnickým knihkupectvím a nakladatelstvím V. Linharta). Obojí mají své přednosti. Manzovo vydání c. ř. s. a j. n. má pro naše poměry tu výhodu, že jsou v něm dobře zpracována stará rozhodnutí býv. nejvyššího soudu rak.-uh. ve Vídni. Vedle toho ovšem zůstává znamenitým a spolehlivým informátorem o platném procesním právu rakouském. —kg.

DR. KAZIMÍR ČAKRT: *Základní pojmy obecného finančního práva*. Kritická studie. Praha-Brno 1934. Orbis. Sběrka spisů právnických a národohospodářských. Svazek LXXII. Stran 145. 8°. Cena Kč 25.—. — Smyslem autorovy práce jest použití výtěžků normativní teorie na finanční právo, tedy na obor, který dosud takto zpracován nebyl. V úvodě si autor vytýká svůj úkol: teorie finančního práva má jako teoretická věda normativní sloužiti interpretaci pozitivněprávních norem, t. j. zjištění jimi stanovených povinností. K tomu cíli jest nutno vymeziti pojem finančního práva a přesně jej ohraničiti proti ostatním částem právního řádu, dále vytvořiti jednotné pojmy abstrakcí z jednotlivých finančně právních norem a uvésti je v přehledný systém.

Odmitá běžné *obsahové* vymezení systematického pojmu »berní právo«, které vychází s hlediska účelového, takže zahrnuje zpravidla všechny normy, které mají společný účel, zajistiti státu na úhradu jeho vydání příjmy od hospodářství jemu podřízených. Toto vymezení není podle autora přesné a nehoví postulátu přehlednosti. Na jeho místo staví vymezení čistě formální: berním právem jest soubor norem, jež mají aplikovati berní úřady ve své specifické kompetenci. Podle formálního kritéria — kompetence berních orgánů — dělí pak berní právo dále na právo přímých daní, nepřímých daní, cel a jiných dávek. Jsou to tedy delegační (formální) normy, t. j. ty, jež povolávají určité orgány k aplikaci materiálních norem, které rozhodují o tom, kam určitá materiální norma systematicky patří.

Při tom možno vyjiti z presumpce, že si zákonodárce přeje podobného způsobu aplikace pro všechny normy sledující též účel a že kompetenční předpisy o aplikačních orgánech podle toho upravil. Z tohoto předpokladu by hovělo výše zmíněné vymezení nepřímo i hledisku účelovému.

Přehled o *obsahu* berních norem získáme tím, že abstrakcí z jednotlivých berněprávních norem konstruujeme *typickou* normu berněprávní, která obsahuje právě jen jejich společné znaky. Touto cestou docházíme k dělení materiálního berního práva ve dvě hlavní části: v skupinu norem platebních, jichž typická norma upíná povinnost odváděti státu peněžitou částku na existenci určité relace mezi jednotlivcem a nějakým majetkovým stavem, a ve skupinu norem kontrolních, jichž typická norma ukládá určitým subjektům povinnost, přispěti ke kontrole vykonávané berními orgány.

Podle těchto typických norem zjišťuje autor základní obsahovéprávní pojmy berního práva, na př. pojem poplatníka (osoba povinná platiti veřejnou dávku), ručitele, daňového nároku, daňové pohledávky, vyměřovacího základu (tento jest kvantitativním vyjádřením předmětu

daně, s nimž však nijak v jedno nespadá), materiálního a formálního předmětu daně, daňových sazeb, osvobození a úlev. Dále zabývá se autor pojmy berního řízení a exekuce. Při tom zaujímá stanovisko k názorům dosud teorií vysloveným a při každé příležitosti poukazuje na pozitivní právo u nás i v cizině platné.

Zvláště zajímavý jest rozbor daňového nároku státu proti poplatníkovi. Tento nárok (a jemu odpovídající povinnost poplatníka) jest zkratkou pro právo státu, daň uložití a potřebné kontrolní úkony předsevztí. Teprve uplatněním tohoto práva, t. j. předpisem daně, vzniká daňová pohledávka, které odpovídá konkrétní platební povinnost (daňový dluh). Daňový nárok vyjadřuje tedy relaci obecné normy ke konkrétní.

Také sporná otázka dělení daní na přímé a nepřímé došla povšimnutí. Po osvětlení zajímavých historických základů, ze kterých vzniklo, klade si autor otázku po normativním významu toho, že pozitivní právo označuje určitou daň za přímou a jinou za nepřímou.

Rozdíl spočívá v různých řízeních, jímž se zjišťuje výměřovací základ: u nepřímých daní zjišťují se přirozené vlastnosti, sčítají se fyzické jednotky, u daní přímých naproti tomu jde o ocenění vztahových vlastností, hodnot, což vyžaduje komplikovanějšího postupu, zejména spolupůsobení poplatníka.

Zabývá se běžnými teoriemi o poměru státu k poplatníkovi, autor dokazuje, že jak obligační teorie, která konstruuje tento poměr jako analogon soukromoprávního poměru věřitele a dlužníka, tak i mocenská teorie, která vychází z finanční výsosti státu jako mocenského činitele, před normativní metodou poznávací, neobstojí a že vznikly jen, aby byly direktivou pro vyplnění domnělých »mezer« v pozitivním právu.

V celku lze knihu charakterisovati jako pozoruhodnou a originální studii, aplikující pojmy a metodu ryzí nauky právní na právo finanční, tak jako to učinil Sedláček u práva občanského nebo Merkl u práva správního.

Dr. Eltzová.

Vládní rada KAREL ROTTER: *Zákon o tisku a zákon na ochranu republiky*. V Praze 1935. Nákladem ministerstva vnitra. Cena Kč 10.—. — Snad málokterý zákon podlehl tak četným změnám jako zákon tiskový. Rovněž zákon na ochranu republiky byl novelisován. Proto musíme s povděkem uvítati velmi záslužnou práci Rotterovu. V této práci jest sestaveno nyní platné právo tiskové a zákon na ochranu republiky. Prakti bude toto dílko pomůckou zajisté velmi vítanou. Kš.

PRÁVO ČESKOSLOVENSKÉ. Sborník zákonodárství a judikatury. Ročník I. Číslo 12. V Praze 1934. Cena 16 Kč, pro předplatitele 14 Kč. — Dvanácté číslo přináší především komentář vyhlášky ministerstva financí ze dne 14. listopadu 1934 č. 232 Sb. z. a n., kterou se uveřejňuje opatření Národní banky československé o odvodu exportní a jiné valuty — z pera Dra Jana Kozáka. Poté pěkně komentuje Dr. K. Loula vládní nařízení ze dne 23. listopadu 1934 o vedení exekuce na peněžité pohledávky za státem nebo za fondem pod veřejnou správou. Sešit dále obsahuje výnosy ministerstva financí ohledně cizozemských cenných papírů, nepodléhajících dani rentové a konečně pečlivě vybranou judikaturu Nejvyššího správního soudu ve věcech finančních a Nejvyššího soudu ve věcech civilních. Kš.

DR. VLADIMÍR VYBRAL: *Nástin československého práva finančního*. Sbírka spisů právnických a předpisů svazek LXXI. 138 stran. 8°. Orbis. Praha-Brno. Cena Kč 30.—. — Autor se velmi zavděčil svým nástinem jak studentům, tak i praktikům, kteří dosud citelně postrádali přehledu, který by je systematicky zsvětíl do tajemství našeho finančního zákonodárství a uvedl jim v soulad tu ohromnou spoustu předpisů, jichž vzájemnou souvislost a někdy i existenci si jen matně uvědomovali, aniž často si troufali to přiznati. Mnoho lidí bude zbaveno rozpaků, mnoho trapných nevědomestí bude takto odčiněno. V úvodních kapitolách jsou struč-

ně, ale výstižně definovány základní pojmy finančního práva, v kapitolách dalších jest probírána hierarchie finančně-právních norem od ústavních přes správně-finanční normy k trestním, nakonec je uveden bohatý přehled literatury československé i cizí, pokud má vztah k čl. finančnímu právu. Na první pohled zdá se téměř nemožno, aby na malém poměrně počtu stran byl shrnut tak rozsáhlý komplex právních norem. A přece se to autorovi podařilo. Obsah jeho knihy jest velmi zhuštěný, ale citace jednotlivých předpisů umožňují doplniti si rámec jeho výkladů přímo ze zákona. Hlavního účelu, opatřiti spolehlivý a výstižný přehled o čl. právu finančním, podařilo se autorovi plnou měrou dosáhnouti.
L.

DR. H. BÖCKER AND F. U. VON BÜLOW: *The Rural Exodus in Germany*. (International Labour Office and international Institute of Agriculture, Geneva 1934, P. 137, price: 3 s 6 d). — Přítomná stúdia o úniku z vonkova, na ktorý sa máme znovu vracat', je príspevkom jak po stránke vecnej, tak časovej najvítanejšia. Táto štúdia je výsledok šetrenia uvedenými autormi o úniku z vonkova v provinciách pomoranskej a saskej. Pod únikom z vonkova rozumejú sa dva sfahovacie prúdy: 1. vystahovanie sa zo zemedelského kraja vôbec; a 2. opustenie zemedelstva (ako povolania). Príčiny úniku z vonkova sú: 1. *hospodárska situácia*: zemedelstvo nie je v stave opatřit zamestnanie pre vlastný prírastok obyv., takže se jedná skôr (P. 61) o vyhnanie než opustenie vonkova. Spôsobilosť zemed, absolvovat prácu kmitá v úzkom rozhraní, a je tak málo elastickej jako trh pre zemedelské produkty, ktorý závisí hlavne na vzraste populácie, kde ale sa prejavujú tendencie k poklesu. Potom hlavne odchod z vonkova podporuje malý výnos zemedelský. Čím horšia rentabilitná situácia zemedelská, tým väčšie nebezpečie opustenia zemedelstva. Tiež mechanizácia zemedelstva zmenšuje pracovnú potrebu. Potom zmena typov obrábania pôdy, zmenšenie obrábania okopanín a lepšie využitie práce. 2. *Zvláštné dôvody*: hladina mzdová u robotníkov zemed, nižšia než u priemyslových (preto sa vystahovalo 45% mužov a 30% žien); potom sa odsťahujú robotníci aj pre druhovú platu miezd, obmedzujúcu slobodu. V mestách majú prednosť pre silu, skromnosť, pre ochotu tak dlho pracovať a prijať prácu, ktorá sa mu nabídnie. Potom úsilie byť účastným podpory nezamestnanosti v meste (dôvodu 5% rob. v Pomoransku). Nedostatok výhľadov u robotníkov a v malých držbách sedliackých obzvlášť. Špatné bytové pomery zvlášť nerozhodujú (podobne: M. Hainisch: Die Landflucht, Jena 1925). Potom vytlačanie cudzimi sezonnými robotníkmi (ktorých bolo v Nemecku r. 1914: 433.000, r. 1928: 125.500, r. 1931: 50.000). Zvláštné dôvody má sedliacka čelaď sa do mesta sfahovať: najde ľahšie zamestnanie, pracuje na mieste odchodu dlhú dobu a kolektívnu smluvou má určenú nanajvýš oddychovú dobu a nie maximum pracovnej doby. Tiež kultúrne pohodlie a výhody sfahovanie podporujú. *Odpomoc*: 1. *učiniť zemedelstvo výnosnejším* a to: a) snížením zahraničnej konkurencie obchodne politickým opatrením; b) snížením výrobných nákladov (odstránenie chorého dobytku a rastlín, zlepšenie pôdy, z kvalitnenie výrobov; c) zlepšenie obchodovania a úverového systému; d) zextenzívním výroby, čím sa zníži úrokový nárok zemed., ale aj zamestnaných osôb v zemedelstve; 2. *zamedziť únik robotníkov*: zaviesť poistenie pre prípad nezamestnanosti, zvýšiť mzdy, primerane úpraviť pracovnú dobu a podmienky pracovné; 3. *sprijemnenie pobytu*: zavádzaním elektrizácie do domácnosti, zlepšenie spojov s mestom, lepšie vybavenie škôl, zavedenie športu, ap. 4. *zdravotné zlepšenie*: lekárskou službou. Tiež sem patrí vnútorná kolonizácia, pri ktorej treba: vhodnej pôdy, volby správnej veľkosti roľnickej usadlosti, súcích kolonistov a prispôsobenie kolonizovaných nákladov k hospod. situácii. Štúdia obsahuje celkové údaje a výsledky nemeckých kolonizačných opatrení. Je znej patrný v plnej šírke dobrovoľný odchod z vonkova za lepšou existenciou do miest a tiež terajší nepatrný, veľké finančné obete vyžadujúci, nikoho neuspokojujúci návrat. Briška.

DR. ERNST VON BORSIG: *Reagrarisierung Deutschlands?* Fischer, Jena, 1934, S. 94. — Štúdia je písaná jedným z autorov predchodzej štúdie o »Úniku z vonkova.« Kým v »Úniku z vonkova« len číselne udávajú výsledky vnútornej kolonizácie a čiastočne kritizujú len prevádzanie — v prítomnej štúdii autor pojednáva o možnostiach priviesť priemyslové, nezamestnané obyv. na vonkov. Pod reagrarizáciou rozumie posun v terajšom pomere medzi zemedelstvom a priemyslom v prospech zemedelstva. Reagrarizácia sleduje účele: a) obnovu rovnováhy na trhu práce tým, že nezamestnaní z priemyslových odvetví sa privedú do zemedelstva; b) zníženie konjunkturnálnej citlivosti hosp. vyrovnanejším pomerom medzi zemedelstvom a priemyslom (na pr. Francia); c) *národné*: nezávislosť potravín v páde války, fyzicky zdatnejšie obyv. zemed. aj konzervatívnejšie, umravnenejšie ap.

Reagrarizácii dávajú medze: 1. klima a pôda: ktoré sú v Nemecku krajne nepriaznivé a hlavne vo Vých. Prusoch, ktoré pre reagrarizáciu prichádzajú v úvahu. Zemedelstvo nemecké ďakuje za svojvu úroveň skôr práci než podnebiu a pôde, 2. nedostatok vhodnej pôdy. Východné Prusy možno len za neprimeraného kapitálového nákladu kolonizovať, na čo ale nie je prostriedkov pri terajšej kapitálovej chudobe. Tiež rozdelenie veľkostatkov na sedliacke usadlosti je nepriaznivé, pretože východ je obilnárska a piecninárska oblasť. V Nemecku za 10 rokov možno vytvoriť asi 250.000 kolnizovaných usadlosti; 3. nemožnosť stupňovať zemed. produkciu, aby nenastala nadvýroba. Nemecko je sebestačné v obilninách a okopaninách, v cukru, mäse a mlieku. Možný by bol vzostup vo výrobe vajec, margarínu, ľnu a olejových koláčov. A rozširovať obrábaciu plochu nie je treba preto lebo uživaná plocha môže zvýšiť stávajúcu výrobu zvýšeným zintenzívnením výrobným. 4. Nedostatočná poptávka, ktorú možno zväčšiť len zvýšením dôchodu obyv. Poptávka po obilninách sa zvýši aj pri zväčšenom dôchode nepatrne. Ale poptávka po živočišných produktoch sa zvýši, tým sa ale nepriamo zvýši aj poptávka po obilninách so strany zvýšeného chovu dobytka; 5. možnosti zvýšenia priemysłovej výroby, ktoré sú v Nemecku priaznivé. Rozvoj priemysłovej výroby a kúpna sila mestského obyv. je rozhodujúca pre rozvoj zemedel'ský. Jednostranná zmena hosp. štruktúry Nemecka v prospech zemed. by mala najpoväzlivejšie následky. Nepriamo by zhoršila situáciu zemed. a znemožnila by existenciu väčšiny nezemed. obyv.; 6. cez nevýhody pôdy (obilnárska oblasť východná) je želatelené z populačných, kultúrnych a sociálnych dôvodov zosilnenie stavu sedliackeho, atedy tvorí sedliacké usadlosti a to aj preto, že pre pokles pôrodov zane stúpať dôchod a tak nastúpi poptávka po živočišných produktoch, kde jedine môže sedliak rentabilne vychádzať.

Knižka je vážnym upozornením dnešného Nemecka, kam môžu popri svojej duchovnej izolácii — sami hospodársky isť. Povšimnutia hodné je to aj pre naše obchodne-politické tendencie. Briška.

J. KOSTROUN-WEISSKOPF: *Devisová příručka*. (Měny všech států světa.) Praha 1934. Nákladem vlastním, stran 130, cena Kč 15.—. — Tato knížka neobsahuje, jak by se snad podle hlavního titulu zdálo, přehledný a srozumitelný výklad devisových předpisů, nýbrž opravdu jen nejstručnější přehled všech měn na světě. Je rozdělena podle světadílů na pět částí a v každé části jsou podle abecedy seřazeny státy i kolonie. U jednotlivých zemích je udána měnová jednotka a jak se dělí, zlatá (stříbrná) parita, nominální parita k anglické libře, dále trvá-li zlatý standard či byl-li opuštěn a bursovní místo dotýčné měny. Z devisových předpisů jen, je-li devisový obchod volný nebo vázaný, poněvadž předpisy jsou prý všude obdobné. Kursy jsou uvedeny jednak úřední, podle kursovního listu Pražské peněžní bursy k 1. říjnu 1934, jednak jsou vypočteny podle záznamu mezinárodních burs. Pro dovoz a vývoz jsou poznamenány celní údaje některých států, jichž celní tarif dosud nebyl upraven podle nové měny. Jako praktický dodatek je uvedena u každé země,

prý podle nejnovějších statistických dat, rozloha, počet obyvatelstva a jeho hustota, hlavní město a rovněž počet obyvatel.

Příručka je vítanou orientační pomůckou v době nynějších měnových zmatků. Škoda jen, že je až příliš stručná a že nepodává alespoň v hlavních rysech vývoj a přítomný stav důležitějších změn poněkud úplněji. Vždyť o libře, dolaru, franku, marce se čtenář nedoví vůbec nic víc, než o panamském bolboa, habešském Menelik-dolaru či angolském angolaru.

Pokud se týče úpravy, jest litovati, že nebylo ponecháno, alespoň u význačnějších měn, místo k případnému doplnění nanejvýš pravděpodobných změn. Takto příručka, dobrá pro nejnnutnější a hlavně rychlou informaci, brzy zastará.

Dr. Stránecký.

DR. JOSEF LEŠÍK: *Vojenská podřízenost a její trestní ochrana*. Praha 1934. Nákladem vlastním. Stran 211. Plná cena 48 Kč, pro členy právnických spolků 36 Kč. — Nelze k charakteristice nové Lešíkovy práce právě vyzvednouti, že by se zabývala tématem zvláště originálním, což ostatně autor sám v předmluvě doznává. Jsme však vzdáleni toho, abychom posuzovali hodnotu díla podle originality jeho námětu, a úroveň před námi ležící knížky je dalším důkazem správnosti tohoto pravidla. Nejen badatelská práce v oblastech dosud zcela neznámých předpokládá schopnost samostatného usuzování. Lešík nás na každé stránce znovu přesvědčuje, že při nejmenším stejně pevnou linií třeba míti tam, kde procházíme územím jinými už vzdělaným, abychom s plodnými myšlenkami předchůdců neprevzali nevědomky i jejich omyly a předsudky. Celá práce se systematicky rozpadá na dvě části. První pojednává o dnešní úpravě vojenské podřízenosti a o její trestní ochraně, druhá pak obsahuje náměty k nové úpravě, týkající se zase především úpravy vojenské podřízenosti a vymezení pojmů s ní souvisejících, jednak způsobů její trestní ochrany. Vojenská podřízenost se autorovi v obou partiích rozpadá na povinnost k poslušnosti a na povinnost k úctě. Každá z těchto složek používá trestní ochrany, jak nás studie ve svém obšírném rozboru dále poučuje. Autor ukazuje názorně, jak nedostatečným vymezením se dostalo v zákoně a v ostatních vojenských normách těm nejzákladnějším pojmům, jichž známost se prostě předpokládá. Mnohé rozpory komentátorů i literatury ostatní a v důsledku toho i praxe nasvědčují, pokud takové předpokládání bylo na místě. L. provádí nás bezpečně a s jistotou člověka látku ovládajícího úskalím norem, jichž obtížný výklad není přivoděn jen nedostatečným vymezením užitých pojmů, nýbrž obzvláště tím, že téhož výrazu užívá zákon na několika místech po každé v jiných významech. Jasný sloh, pěkná typografická úprava s osnovou, připojenou ve formě marginálních rubrik, zvyšují přehlednost práce a nedovolují ztratiti nit výkladů ani v záplavě podrobností. Podtrhujeme zajímavý, bohužel v náznacích zanechaný pokus o včlenění nejrůznějších vojenských předpisů do hierarchie právních norem. Snaha po systematické vyváženosti celé práce vyžádala si patrně takovou stručnost v naznačeném bodě. Snad důsledkem této dobrovolné zdržlivosti autorovy je jeho poznámka, že existují nižší normy, jež nevyžadují ke svému vzniku zmocnění normy vyšší, tenkrát totiž, kdy nižší norma smí zabrat všechny prostory vyšší normou neokupované. Autor zde myslí na případy, kdy určitá osoba ze svého nadřízenostního postavení má možnost vydávat závazné normy - rozkazy. Patrně proto, aby nemusil čtenářům normativní teorie nedostí znalým vysvětlovati, že rozkazující představený není představeným sám ze sebe, nýbrž právě mocí delegující normy, kterou právě v pojmu »představený« personifikujeme a že rozkaz, i když obsahově v oné vyšší normě vymezen není, je přece touto kryt potud, že z ní vyojuje svou právní relevanci, uchyluje se autor k onomu obrazu norem vyšší normou nekrytých. Tím asi rozumí *obsahovou* nevymezenost normy delegované normou delegující. Těšíme se, že si náš první normativec v uniformě najde příležitost rozvésti své slibné teoretické náznaky v po-

jednání, kde nebude vlastním tématem tolik odváděn od teoretických rozborů. Dr. Kepert.

DR. KAREL HOCH: *Alois Rašín, jeho život, dílo a doba*. — Praha. Orbis. 1934, str. 416, 8°. (Stopami dějin, II. 5.) Kč 60. — — Dr. ALOIS RAŠÍN: *Řeči v Národním shromáždění*. — Praha. 1934. Politický klub Čs. Národní demokracie, str. 342. 16°. (Bílé knihy, 8.) Kč 50. — — Témeř současně vycházejí dvě knihy k životopisu Aloise Rašína: jednak první soustavný pokus vystihnouti biograficky tuto osobnost neobyčejně zajímavou nejen politicky, nýbrž i hospodářsky a historicky, a jednak vydání jeho řečí v Národním shromáždění. Tato edice se přimyká tedy vlastně až k posledním statím životopisu Hochova a bude na místě zmíniti se o ní až naposledy.

Hochova práce je pojata velmi vážně. Její autor se snažil vyčerpat, pokud možná, všechny biografické prameny, což samo sebou je už práce vskutku veliká. Nesmíme zapomenout, že velikou část Rašínovy biografie musíme čerpat z pramenů období válečného, které jsou dochovány jen částečně, protože korespondence a poznámky se ničily, takže každý historik válečné epizody bude nutně odkázán na prameny druhotné a na paměti. Je to vidět i tam, kde se Hoch na př. drží známých publikací z Carnegiova institutu, třeba se snaží vždy vylíčiti rámeček, v němž Rašín rostl a pracoval. Ovšem Dr. Hoch nezapře v sobě bývalého žurnalistu. To zřejmě vystupuje v úvodních slovech o Napoleonovi a Bismarkovi, to mu však také dává možnost přejít (zejména v hospodářských kapitolách) přes problémy snáže, než by to bylo možno historiku z profese, byť nepochybně leckdy tohoto neuspokojí do všech důsledků.

Osobnost Rašínova vskutku si zasluhuje nejenom jedné, nýbrž řady biografických vážných prací. Je tu příliš mnoho dramatických momentů nakupeno na jednoho člověka. Hoch postupoval v časovém sledu a tak vyhověl úplně hledisku evolučnímu, ale rozhodně bychom rádi viděli i jakési průřezy s hlediska věčného, jako na př. Rašína jako ministra financí, jako zastávce státního práva a pod., neboť v chronologickém pořádku — a zvláště u Rašína — se tříští v jednotlivé časové fáse a tak se vrací několikrát opouštěný motiv opět a opět. Proto Hochova kniha je v bohatém biografickém materiálu pokusem, byť pokusem velmi čestným a ovšem prvním, protože všechny předchozí studie (i samotného Hochova, viz Všechr. XV. 351.) byly jen náčrtky. Rozvrh knihy je proveden v 9 kapitol, časově dobře volených, z nichž poslední poukazuje na hlavní rysy Rašínovy osobnosti, jak se zejména projeví po převratu. Uvádět jednotlivé body v tomto úzkém referátu by nemělo věru smyslu. Buď by to byly jen ukázky (Hoch se snaží být značně objektivní), nebo by to mohlo lehce vzbudit zdání, že něco cení více, něco méně, ať právě v životopise všechny složky musí býti hodnoceny se stanoviska osoby.

Edici řečí Rašínových v Národním shromáždění, kterou uvedl krátkou předmluvou Fr. Stašek připravili k tisku Josef Bečka a syn Rašínův Ladislav Rašín. Je tu otištěno 13 řečí z Národního shromáždění revolučního, 15 z poslanecké sněmovny a 1 ze senátu. Uzavírá je stručný doslov editorů. Před každou řečí je předeslán hutný úvod, podávající situaci, za níž řeč byla proslovena. Otisk dál se většinou podle těsnopiseckých zpráv, pouze na málo místech vydavatelé přijali korektury z Národních listů.

Hodnota edice vyplývá sama sebou. Je tu na př. řeč — snad nej památelnější — o nápravě měny, nebo řeč proti ústřednám, proti honorování válečných půjček, o podpoře stavebního ruchu a konečně poslední dvě řeči ze sněmovny i senátu (24. X. 1922) o úsporách ve veřejné správě. Bylo by si přáti, když není možno vydati i ostatní řeči doslovně, aby aspoň jejich nejdůležitějším částem se dostalo edice obdobné, protože i ony jsou důležitou součástí pro poznání Rašínovy individuality. Č a.

BRNĚNSKÁ STATISTIKA. Jako každý organisovaný celek, vedomý si významu, ktorý má pro jeho pokrok stále možnosť prehľadu dosavadného vývoje, venuje mesto Brno značnou pozornosť svému číselnému obrazu. Již od roku 1927 vycházely statistické prehľady brněnských poměrů poměrně pravidelně jako příloha Obecního věstníku. Jejich publicita rovnala se však bohužel rozšířenosti orgánu, jehož byly přílohou. Jsouce vydávány jen česky, nebyly schopny informovat cizinu a mesto Brno zůstávalo tak daleko za zásadami mezinárodní komunální statistiky, vybudované na předpokladu pohotové vzájemné výměny statistických publikací. V poslední době nastala však v tomto stavu potěšující náprava. Ruku v ruce s reorganizací statistického oddělení města Brna počátkem letošního roku, v jehož čelo byl postaven JUDr. Otakar Peterka, objevuje se před očima veřejnosti vzorná periodická publikace, nyní již samostatně »Statistické zprávy« vydávané radou zemského hlavního města Brna pod redakcí jmenovaného odborníka. Pokud jsme informováni, vyjde v roce 1935 osm čísel, z nichž první čtyři s daty z roku 1934, další s údaji roku 1935. Již ročníkem 1936 počínající mají »Statistické zprávy« vycházeti měsíčně. Z bohatého a vitně sestaveného obsahu, který nám v mnohém směru poskytuje překvapující průhledy na život moravské metropole, uvádíme zejména: Pohyb brněnského obyvatelstva, příčiny jeho úmrtí, sestavené jednak podle věku a pohlaví, jednak podle bydliště (čtvrti) zemědělných, cizineckých ruch v Brně, zásobování a ceny, stavební ruch a přehled bohatě rozvětvené sociální péče brněnské, vše pro první čtvrtletí 1934. Vyčerpávající a svým zpracováním na výši jsoucí »Zprávy«, opatřené českofrancouzským textem, budou Brnu doma i v cizině dobrou reprezentací, neboť také rozšíření této publikace bude věnována patričná pozornost. Kepert.

OSKAR MARGENSTERN: *Die Grenzen der Wirtschaftspolitik*. Julius Springer, Wien 1934, str. 136. Dnes najočakávanejšou je odpoveď na otázku: »Čo možno očakávať od národ. hosp. pre rozriešenie dnešných hosp. a sociál. ťažkosti?« Panuje tu najväčší zmätok. Jední očakávajú od hosp. poznania príliš mnoho. Preceňujú ho. Druhí: zase nič, alebo všetko možné len nič dobrého. Hodnotu a platnosť hosp. poznania zhodnotil posledne hlavne Sombart (*Die drei Nationaloekonomien*) a Lionel Robbins (*An Essay on the Nature and Significance of Economic Science*), ale možnosť praktického použitia dosiaľ skoro nikdo. Tomuto sa snaží odpomôcť prítomná štúdia, budovaná menovite na shora menovaných oboch prácach. Otázku hosp. politiky na základe jakosti získaných hosp. teoretických poznatkov pojednáva autor nasledovne: 1. *problem použitia hosp. poznania*: národ. hosp. poznanie je neúplné; stav terajší nie je konečný; je schopné ďalšieho vývoja jako každá veda; je zlomkovité, čiastočné, vykazuje medzery. Nedostatočnosť a nepresnosť získaných hosp. dát — pre irracionalitu hosp. denia a prítomne v dobe získavania dát už existujúce skutočnosti hosp., ale nemajúce ešte žiadneho zistiteľného výrazu a len pozdejšie sa uplynutím času odhalujúce (moment časový: »demaskovanie predminulosti«) — vnáša element neurčitosti do hosp. politiky. Cezto však pri hosp. politike sa nemožno zaobísť bez teoretického podkladu. Ináč by bolo ešte horšie. Treba dať prednosť plápolajúcej pochodni pred úplnou temnotou. 2. *tuhé systémy hosp. politiky*: nešťastie v hosp. politike prináša väzenie buď len v rozume ako pri liberalizme alebo len v cite ako pri socializme. Hosp. politika dľa liberalizmu socializmu riadená: a) sotožňuje buď existentné s chceným, alebo chcené s existentným; b) svoje zvláštne stanovisko, učenie: liberalizmus a socializmus pokladajú za totožné s každým hosp. poznaním teoretickým; c) tautologicky formulujú hosp. zákony; d) prevláda tupý hosp. dogmatizmus, ačkoľvek národ. hosp. je veda empirická a preto zmeny v štruktúre hosp. musia hrať významnú rolu pre výstavbu teorie. Ovsém aj system hosp. politiky je možný za predpokladu: a) že jednotlivé opatrenia hosp. dľa smyslu spolu súvisia, t. j. sú podriadené vedúcej myšlienke, takže každé

opatrenie je v objekt. smyslovej súvislosti s inými; b) súvislosť účinnosti je stanovená tak, že jednotlivé zásahy spolu súhlasia. 3. *rozprestrenie účinkov hosp. politiky*: je časové a priestorové a každý zásah hosp. politiky je zásahom do celého sociálneho složenía a preto musí byť podstatne s vyššieho hľadiska než jednej (národ. hosp.) disciplíny podnikaný. Pri individuálnom zrení k prípadu musí mať pred očami záujem obecný. 4. *Vzájemná závislosť hosp. polit. opatrení*: celková súvislosť každej hosp. politiky sa vyjadruje v cenových pohyboch a v relatívnych cenových posunoch. Preto musí byť hosp. politika bez rozporu prevádzaná, aby sa jednotlivé opatrenia nekrížovali. Princíp »nerozporovosti« (Widerspruchsfreiheit) je jediným vedecko-hosp. politickým princípom; 5. *Mocou stanovené hranice*: mocenskými zásahmi sú pre hosp. zákony vedené nové hranice, ale nič viacej, a hosp. teoria ich má možnosť určiť. Táta hosp. moc môže byť omezená dľa veľkosti neurčitosti, ktorú vnesie do hosp. denia. 6. *Immanentné ťažkosti hosp. politiky*: sú v tom, že národ. hosp. teoria nedáva žiadne konstantné, materialné čísla ako prírodné vedy, ale spočíva len v stanovení pomerných posunov. Myslenie v sfahove logických pojmov je najťažším. Preto je aj popularizácia národ. hosp. teorie nesnadná. Tiež prenos tohoto učenia s generácie na generáciu je ťažšie než v iných oboroch. Preto tolko omylov a chýb. A aj pre snadné zapomínanie skúseností. Ide tu ovšem len o ťažkosti väziace v ľudskej prirodzenosti, ktoré sú vo všetkých spoločenských oboroch. Preto majú ekonomovia pre svoje návrhy uvádzať aspoň historické dôkazy (skusenosti). 7. *Zvláštnosti konjunkturálnej politiky*: hosp. konjunktúry sú charakteru medzinárodného. Rôzne národ. hospodárstva sú nestejne pružné a preto sa aj nestejne pripojujú na počínajúcu svetovú konjunktúru. V krísi sa treba snažiť o najväčšiu elasticitu hospodárstva. Odstrániť všetky väzby cenové, mzdové, kapitálové a p. Tieto väzby je najľahšie možno odstrániť v dobe depresie. Keďže čím silnejší a rýchlejší je rozvoj, tým viacej potraviny dostávajú prvé zárodoky kríze, preto sa má konjunkturálna politika starať o pomalý rozvoj. Operáciami úverovými, dynamickým rozpočtom a p. Ťažkosti konjunkturálnej politiky neväzia ani tak v neurčitosti a neúplnosti hosp. teorie, ako v tom, že nakoľko sa môže stať predmetom sdelenia a skusenosti konkrétnej, historický objekt, na ktorý sa má konjunkturálna politika vzťahovať. Skusenosť možno statisticky a dejinne zachytiť. 8. *Nebezpečie národ. hosp.*: tak ako v medicíne mastičkárstvo, inde fušerstvo je nebezpečné, je aj v nár. hosp. t. zv. vulgárna ekonomika nebezpečná. Zvlášť nebezpečné je samé nár. hosp. pre nedokonalosť a nedostatočnosť svojich poznatkov. Má ťažkú vzťahovú metodu myslenia a množstvo hosp. dát. Vulgárny ekonom chce ale domysleť všetko dokonca, nezná medzery poznania, rieši každú úlohu a tak potom nastalými chybami v hosp. politike vážnosť nár. hosp. teorie podkopáva. Takéto vulgárne národ. hosp. zakladujúce sa na nedostatočnosti metodologickej (užíva sa hlavne intuícia), v prílišnej náročivosti a vedeckej neukáznenosti nemôže národ. hosp. vedu nahradiť, lebo nikto nemôže viacej vedieť a zistiť ako sama veda a niet vedenia mimo vedy. Preto nutno podrobiť hosp. politiku kontrole národ. hosp. vedy a nie vulgárnej ekonomiky, ktorá na základe intuície a za irrationality hosp. denia hádam nič pozitívneho, keď aj skromného, nezmeniteľného a mnohokrát neprijemného — neprináša. 9. *Stát a hosp. politika*: vlády potrebujú radcov v svojej hosp. službe. Vo vlastnom záujme, aby sa čo najviac vyvarovali chýb akožto volby nesprávnych prostriedkov k dosiahnutiu určitých účelov — majú siahnuť po ekonomoch, čo najvyšpejších a najzávislejších. Ináč by sa ťažko udržaly, lebo zodpovednosť vždy padá na jednajúcich a nie na radiacich. Cez čiastočnú neprístupnosť laickému čitateľovi je kniha, menovite hosp. politikom doporučiteľná. Briška.